

УДК 378.147.811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-9>

Ольга ЗАГОРОДНЯ

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Національна академія статистики, обліку та аудиту, вул. Підгірна, 1, Київ, Україна, 04107

ORCID: 0000-0002-0140-0992

Андрій ВОРНАЧЕВ

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет, вул. Кіото, 19, Київ, Україна, 02156

ORCID: 0000-0003-0342-0601

Марина ГОРЮНОВА

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Національна академія статистики, обліку та аудиту, вул. Підгірна, 1, Київ, Україна, 04107

ORCID: 0000-0002-8986-9225

Бібліографічний опис статті: Завгородня, О., Врначев, А. & Горюнова, М. (2022). Тренди у вивченні іноземних мов в епоху пандемії. *Актуальні питання іноземної філології*, 16, 60–66, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-9>

ТРЕНДИ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ЕПОХУ ПАНДЕМІЇ

Стаття стосується останніх тенденцій у вивченні іноземних мов в епоху світової пандемії XXI століття. Іноземна мова є складовою професійної культури та компетентності фахівця будь-якої сфери в умовах сучасної глобалізації. Знання іноземних мов допомагає студентам закладів вищої освіти ближче познайомитися з досягненнями інших країн та народів, а також ефективно використати навички говоріння іноземною мовою у майбутній професійній діяльності на міжнародному рівні для встановлення ділових контактів. Мета дослідження – визначити останні тренди у вивченні іноземних мов студентами закладів вищої освіти. Об'єкт дослідження – тенденції у вивченні іноземних мов, що є характерними для закладів вищої освіти в епоху світової пандемії. Методи дослідження: аналіз, систематизація, порівняння, описовий, функціональний, конструктивний та метод перекладу. Практичний досвід в умовах світового карантину через Covid-19 та детальний теоретичний аналіз останніх наукових праць у сфері освіти дозволив виділити основні тренди у вивченні іноземних мов: штучний інтелект, м'які навички, віртуальна реальність, змішане навчання, едьютейнмент. Штучний інтелект у вивченні іноземних мов виконує функції: персоналізація, вимірювання прогресу навчання, мотивація, легка інтеграція. Формування "soft skills" є необхідною складовою ефективного оволодіння іноземними мовами через використання інтерактивних методів та різноманітних форм роботи (в парах, малих і великих групах, індивідуальна робота). Застосування VR технологій передбачає переваги: наочність, безпека, безпосередня участь, фокусування. Змішане навчання є особливо ефективним у вивченні іноземних мов, оскільки воно забезпечує варіативність навчання і враховує індивідуальні потреби студентів через поєднання онлайн та офлайн форм навчання. Едьютейнмент у вивченні іноземних мов – це урахування психологічних потреб студентів через традиційні й електронні книги, музику, фільми, освітні ігри, комп'ютерні та відеоігри, електронні тренажери, енциклопедії, веб-квести, вікі та блоги. Для ефективного опанування навичок говоріння, письма, читання та аудіювання з мови, яку вивчаємо, є необхідним постійне врахування новітніх тенденцій в освітньому глобалізаційному просторі. Перспектива подальших досліджень передбачає детальний аналіз теоретичних основ сучасних тенденцій та опис їх практичного застосування в опануванні конкретної іноземної мови, зокрема, англійської.

Ключові слова: іноземна мова, штучний інтелект, м'які навички, віртуальна реальність, змішане навчання, едьютейнмент.

Olha ZAHORODNIA

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Pidhirna str., 1, Kyiv, Ukraine, 04107

ORCID: 0000-0002-0140-0992

Andrii VORNACHEV

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Philology and Translation, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyoto str., 19, Kyiv, Ukraine, 02156

ORCID: 0000-0003-0342-0601

Maryna HORIUNOVA

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Pidhirna str., 1, Kyiv, Ukraine, 04107

ORCID: 0000-0002-8986-9225

To cite this article: Zahordnia, O., Vornachev, A. & Horiunova, M. (2022). Trendy u vyvchenni inozemnyh mov v epohu pandemii [Pandemic era trends in the study of foreign languages]. *Current Issues of Foreign Philology*, 16, 60–66, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-9>

PANDEMIC ERA TRENDS IN THE STUDY OF FOREIGN LANGUAGES

The article deals with the latest trends in the study of foreign languages in the era of global pandemic. A foreign language is a component of the professional culture and competence of a specialist in any field of modern globalization. Knowledge of foreign languages helps students to get acquainted with the achievements of other countries and peoples, as well as effectively use foreign language skills in future professional activities at the international level to establish business contacts. The research purpose is to identify the latest trends in the study of foreign languages for students of higher education institutions. The research object is the trends in the study of foreign languages in the era of the global pandemic. Research methods: analysis, systematization, comparison, descriptive, functional, constructive and translation. Practical experience in the context of global quarantine through Covid-19 and a detailed theoretical analysis of recent scientific works has identified main trends in the study of foreign languages: artificial intelligence, soft skills, virtual reality, blended learning, and edutainment. Artificial intelligence performs the following functions: personalization, measurement of learning progress, motivation, and soft integration. The soft skills are necessary in effective study of foreign languages with interactive methods and various forms of work (in pairs, small and large groups, individual work). The VR technologies provide clarity, security, direct participation, and focusing. Blended learning is particularly effective in learning foreign languages because it provides variability and takes into account the individual students needs through a combination of online and offline learning. Edutainment requires considering the psychological students needs through traditional and electronic books, music, movies, educational games, computer and video games, electronic simulators, encyclopedias, web quests, wikis and blogs. To effectively master skills of speaking, writing, reading and listening in a foreign language, it is necessary to constantly consider the latest trends in the educational globalization era. The prospect of further research provides a detailed analysis about the theoretical foundations of modern trends and a description of their practical application in mastering a particular foreign language, in particular, English.

Key words: *foreign language, artificial intelligence, soft skills, virtual reality, blended learning, edutainment.*

Актуальність проблеми. Доступ до якісної освіти в епоху пандемії останніх років залишається особливо актуальним, адже для усіх громадян, незалежно від віку, є життєво необхідним здобуття знань та навичок на високому рівні. Володіння іноземними мовами – це запорука успіху в сучасному світі. Людина, яка володіє мовами інших народів, – це розвинена особистість у часи економічного розвитку людства. Іноземна мова є складовою професійної культури та компетентності фахівця

будь-якої сфери в умовах сучасної глобалізації. Знання іноземних мов допомагає студентам закладів вищої освіти ближче познайомитися з досягненнями інших країн та народів, а також ефективно використати навички говоріння іноземною мовою у майбутній професійній діяльності на міжнародному рівні для встановлення ділових контактів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість вітчизняних дослідників вивчають питання, що стосуються формування

іншомовної комунікативної компетенції студентів: О. Безкоровайна, Е. Бібікова, Л. Вікторова, С. Козак, З. Корнева, А. Мартинюк, Л. Мороз, І. Онуфрієва, І. Секрет, О. Тарнопольський, О. Тинкалюк, В. Тупченко, Ю. Яценко та інші; штучного інтелекту: М. Карчевський, Ю. Нікольський, В. Пасічник, Ю. Щербина, Р. Стефанчук, Д. Позова та інші; застосування технологій штучного інтелекту в освітньому процесі: В. Грицишин, Н. Габрусєва, А. Шевченко, Г. Андрощук та інші; формування м'яких навичок: А. Безус, І. Гевлич, К. Коваль, Ю. Федорова, І. Федулова та інші; характерні ознаки едьютейнменту як освітньої технології Д. Варченко, О. Дьяченко, А. Федяй, С. Бурсова та інші. Однак аналіз останніх трендів у вивченні іноземних мов в епоху Covid-19 залишається маловивченою, що зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження – визначити останні тренди у вивченні іноземних мов студентами закладів вищої освіти. Об'єкт дослідження – тенденції у вивченні іноземних мов, що є характерними для закладів вищої освіти в епоху світової пандемії. Предмет дослідження – процес опанування іноземної мови студентами закладів вищої освіти у 2020–2022 роках. Методи дослідження: аналіз, систематизація, порівняння, описовий, функціональний, конструктивний та метод перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оволодіння іноземною мовою студентами закладів вищої освіти як засобом міжнародного спілкування можливе за умов, які сприятимуть ефективному засвоєнню навчального матеріалу і відповідатимуть потребам міжнародного спілкування.

Наш практичний досвід в умовах світового карантину через Covid-19 та детальний теоретичний аналіз останніх наукових праць у сфері освіти дозволив виділити основні тренди у вивченні іноземних мов:

1. Штучний інтелект (Artificial Intelligence).

Штучний інтелект – це сукупність автоматичних методів і засобів цілеспрямованої переробки інформації (знань) відповідно до набутого в процесі навчання й адаптації досвіду при розв'язанні всіляких інтелектуальних задач (Ямпольський, 2011).

Серед дослідників штучного інтелекту прийнято розрізняти два його типи – слабкий

та сильний. Перший передбачає можливість виконання лише вузького переліку завдань. Прикладами таких систем є мобільні додатки для голосового управління Google Assistant, Аліса та Siri, які дозволяють віддавати голосові команди операційній системі і отримувати зрозумілу відповідь, тобто ці додатки виконують певний перелік функцій. На противагу цьому, сильний штучний інтелект здатний виконувати будь-яке людське завдання, проте подібної системи штучного інтелекту ще не створено, але здійснюються розробки в цьому напрямку (Порохова, 2019).

Узагальнюючи досвід як закордонних, так і вітчизняних дослідників, науковці виокремлюють такі напрями застосування штучного інтелекту в освіті: оцінювання знань здобувачів освіти, актуалізація знань здобувачів освіти, оцінювання діяльності педагога, допомога учасникам освітнього процесу від віртуального помічника, персоналізація та індивідуалізація освітнього процесу, адаптивне навчання (Вікторова, 2021).

Можливість самостійного вивчення іноземної мови за допомогою штучного інтелекту, особливістю якого є здатність вирішувати слабо структуровані і погано формалізовані завдання, в комп'ютерних технологіях є цікавою як для викладача, так і для здобувача освіти. У того, хто навчається, розширюється набір засобів, що демонструє велику ефективність, на відміну від традиційних методів навчання іноземної мови, процес навчання відбувається цікавіше і продуктивніше, крім цього, штучний інтелект дає змогу викладачеві оцінити прогрес здобувача освіти й швидко скорегувати курс його навчання за потреби. Більш того, штучний інтелект дає змогу оцінити рівень знань майбутнього здобувача освіти ще на етапі його реєстрації на платформі і підібрати найбільш результативний формат його навчання саме на початковому етапі (Вікторова, 2021, с. 168).

Вважаємо, що штучний інтелект у вивченні іноземних мов виконує наступні функції: 1. Персоналізація. Це виконання завдань у власному темпі та за різною складністю; аналіз даних студента і зіставлення їх з параметрами інших студентів. Чим більше даних передає про себе користувач мережі Інтернету, тим більш персоналізованим буде зміст навчальної програми. 2. Вимірювання прогресу навчання.

Це можливість чітко відстежувати прогрес студента з розвитку навичок аудіювання, читання, письма та вимови. 3. Мотивація, що передбачає вивчення іноземної мови з практичної точки зору, де результат чітко простежується з першого виконання завдання. Не варто забувати і про ігрові елементи, що надихають студентів в опануванні іноземною мовою у довгостроковій перспективі. 4. Легка інтеграція. Майбутнє штучного інтелекту у сфері освіти за кастомізованими продуктами.

Існує величезна кількість програм (наприклад, Duolingo, Mondly, FluentU) на ринку сьогодні, що допомагають у розвитку комунікативних навичок іноземною мовою, проте варто пам'ятати про політику конфіденційності даних.

II. "Soft" навички.

Державна національна програма «Освіта. Україна XXI ст.» визначає необхідність досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов, що передбачає формування так званих м'яких навичок. У процесі вивчення іноземної мови студенти не тільки мають можливість ознайомитися з іншомовною культурою, стилем життя, а й відбувається розвиток мислення, розширення світогляду, самовдосконалення та розкриття творчого потенціалу (Державна національна програма «Освіта», 1993).

Поділяємо погляди Г. Корнюш щодо класифікації "soft skills": персональні (особистісні) та інтерперсональні (міжособистісні) м'які навички. До категорії персональних м'яких навичок належать самоорганізація й самомотивація (поєднання позитивного ставлення до робочих і академічних завдань із ініціативністю наполегливо працювати за власним бажанням); здатність підходити до вирішення проблем із холодною головою й знаходити рішення, найбільш вигідне в кожній конкретній ситуації; відповідальність; рішучість (що передбачає зважений підхід і перспективне мислення в прийнятті рішень); здатність працювати в стресових ситуаціях і вміння грамотно розподіляти час, змушуючи його працювати на себе; гнучкість (адаптивність, здатність до навчання, відкритість новому) тощо. До групи інтерперсональних належать навички спілкування; емоційний інтелект; здатність емпатувати; вміння висловлюватися і бути зрозумілим; уміння чути, а не просто слухати; лідерські якості (не стільки як здатність керувати, скільки як уміння мудро

мотивувати інших); спроможність працювати в команді; вміння бути переконливим і впливовим під час виступів, дискусій і переговорів, вдумливо шукаючи рішення, що задовольнить усі сторони; здатність досягати порозуміння з оточуючими тощо (Корнюш, 2020).

Вважаємо, що "soft skills" є необхідною складовою ефективного оволодіння іноземними мовами. Це може відбуватися через використання інтерактивних методів кооперованого, колективно-групового навчання та ситуативного моделювання; різноманітні форми роботи (в парах, малих і великих групах, індивідуальна робота. Парна й групова робота сприяє розвитку не тільки низки комунікативних навичок, але й стимулює розвиток емоційного інтелекту, адже, свідомо спостерігаючи за поведінкою й емоціями інших, студенти стають грамотнішими, починають краще розрізняти емоції, правильно їх тлумачити, відповідно на них реагувати й вибудовувати комунікацію відповідно до емоційного стану партнера. Індивідуальна робота сприяє розвитку персональних наскрізних навичок (відповідальності, організованості, креативності, цифрової і медіаграмотності тощо) (Корнюш, 2020). В умовах сьогодення "soft skills" – це основа конкурентного фахівця, що володіє іноземними мовами в умовах колаборації.

III. Віртуальна реальність.

Віртуальна реальність (англ. Virtual reality, VR, штучна реальність) – створений технічними засобами світ, який передається людині через його відчуття: зір, слух, дотик і інші. Віртуальна реальність імітує як вплив, так і реакції на вплив. Для створення переконливого комплексу відчуттів реальності комп'ютерний синтез властивостей і реакцій віртуальної реальності проводиться в реальному часі (Арестов, 2018).

Основна особливість VR-моделей – це створювана для користувача ілюзія його присутності в модельованому комп'ютерному середовищі яке називають дистанційною присутністю. Відчуття дистанційної присутності найбільш залежить від того, наскільки реалістично відтворюються рухи і наскільки переконливо VR-модель реагує при взаємодії з користувачем. Зокрема, при відповідній технічній забезпеченості модель може адекватно реагувати на поворот голови і навіть рух очей (Климнюк, 2018, с. 207). Технологія віртуальної реаль-

ності – це можливості створення високоякісних засобів стереозображень, 3D електронних освітніх ресурсів, презентаційних та інформаційних матеріалів.

Яскравим прикладом VR сьогодні є додаток GoogleExpeditions – це подорож в будь-яку точку Землі, не виходячи з аудиторії, незвичне поєднання реальної екскурсії з віртуальним світом в форматі навчання у віртуальній реальності. Це надає студентам можливість побувати у тій країні, мову якої вони вивчають, відчутти дух народу та зануритися у культуру та традиції.

Вважаємо, що застосування VR технологій має такі основні переваги: – наочність. 3D-графіка деталізовано показує культуру країни, мову якої вивчаємо. Віртуальна реальність здатна продемонструвати будь-яке мовне явище з будь-яким ступенем деталізації; – безпека. Подорож до різних куточків світу залишається безпечною, адже можна занурити студента в будь-яке середовище без жодних загроз для життя; – безпосередня участь. Віртуальна реальність дозволяє побачити життя народу, мову якого вивчаємо, через безпосереднє залучення студентів в ролі жителів різноманітних країн; – фокусування. Це можливість з усіх боків на всі 360 градусів зосередитися на матеріалі і бути частиною цілого.

IV. Змішане навчання.

Сьогодні таке навчання вважають найбільш практичним і вигідним підходом у закладах вищої освіти, оскільки він дозволяє студентам користуватися перевагами як аудиторного, так і дистанційного навчання. С. Christensen, М. Horn, Н. Staker визначають термін *змішане навчання* як «...програму навчання, у якій студент частково навчається в режимі онлайн (контролюючи час, місце, шляхи і/або темп) і частково у навчальному закладі. Форми та шляхи побудови навчання для студента в кожному курсі будуються так, щоб забезпечити інтегрований досвід навчання» (Christensen, 2013).

Змішане навчання є особливо ефективним у вивченні іноземних мов, оскільки воно охоплює живе спілкування, онлайн читання, перегляд роликів, візуальне «заучування» слів, допомагає студентам організувати та планувати роботу самостійно, незалежно отримувати та аналізувати знання, шукати та відбирати інформацію, приймати рішення, формувати

навички презентації проектів, займатись самоосвітою. Завдання викладача полягає у створенні курсу і розподіленні навчального матеріалу на такий, який необхідно опрацювати на практичних заняттях, самостійно, на індивідуальних заняттях, під час роботи в групах (Безлюдний, 2019, с. 89).

На нашу думку, змішане навчання під час опанування іноземних мов забезпечує варіативність навчання і враховує індивідуальні потреби студентів. Так, фахівці виділяють шість моделей змішаного навчання (Андриянова, 2021):

– Модель “Face to Face Driver”. Базова частина навчального матеріалу вивчається при живому спілкуванні з викладачем.

– Модель “Rotation”. Навчальна програма розподілена між індивідуальним електронним навчанням та навчанням в аудиторії.

– Модель “Flex”. Основна частина навчальної програми засвоюється студентами самостійно за допомогою електронного навчання. Для вивчення складних тем, викладач проводить консультації.

– Модель “Online lab”. Навчальна програма засвоюється в межах навчального закладу за допомогою електронного навчання в аудиторіях з комп’ютерною технікою.

– Модель “Self-blend”. Додаткові курси до базового курсу, студенти обирають самостійно.

– Модель “Online Driver”. Більша частина навчальної програми вивчається на електронних платформах, але викладач проводить також заняття очно як і консультації (організація контролю з боку викладача і самоконтролю з боку студента).

Змішане навчання – це неперервний процес здобуття знань, корегування навичок робити з навчальним матеріалом як самостійно, так і з допомогою наставника. Таким чином, відбувається природне опанування новими навичками комунікативного спрямування.

V. Едьютейнмент (Edutainment).

Л. Фірсова визначає едьютейнмент як цифровий контент, який з’єднує освітні та розважальні елементи та забезпечує при цьому інформування аудиторії при максимально полегшеному аналізі подій (Фірсова, 2018).

Завдання з технології «Едьютейнмент» мають відповідати трьом принципам: зв’язок теорії з практикою, послідовність та доступність. Для досягнення принципу зв’язку теорії

з практикою рекомендується вивчення практико-орієнтованих тим, забезпечення діалогічності спілкування. Проблемно-пошукові та дослідницькі завдання є дієвим засобом зв'язку теорії з практикою. Теоретичні проблеми можуть бути доповнені прикладами з дійсності. Принцип послідовності вимагає, щоб знання доводилося до рівня системності, тому слід повертатися до вивченого матеріалу і на його основі розглядати нові теми. Принцип доступності передбачає відповідність складності завдань віку, навичкам і умінням. Подання матеріалу має проходити від простого до складнішого (Фісунова, 2017).

Едьютейнмент у вивченні іноземних мов передбачає навчання з урахуванням психологічних потреб студентів через традиційні електронні книги, музику, фільми, освітні ігри, комп'ютерні та відеоігри, мережеві варіанти музейних виставок, електронні тренажери, енциклопедії, вікі та блоги.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків. Процеси глобалізації як ніколи вимагають від сучасного фахівця високого рівня підготовки з обов'язковим воло-

дінням іноземними мовами. Фокус у процесі опанування іноземними мовами в часи пандемії змістився до застосування нових підходів: штучний інтелект (передбачає завдання з урахуванням індивідуальних потреб студента та аналіз успіху під час виконання вправ), віртуальна реальність (можливість цілком і повністю зануритися у культуру країни, мову якої вивчаємо), формування м'яких навичок (навички, що дають змогу завжди бути конкурентоспроможним фахівцем на ринку праці), змішане навчання (полягає у неперервному процесі опанування іноземної мови) та едьютейнмент (залучення розважальних методик через використання інформаційних технологій, що веде до глибокого захоплення вивчення іноземної мови). Для удосконалення навичок говоріння, письма, читання та аудіювання з мови, яку вивчаємо, є необхідним постійне врахування новітніх тенденцій в освітньому глобалізаційному просторі.

Перспектива подальших досліджень передбачає детальний аналіз теоретичних основ сучасних тенденцій та опис їх практичного застосування в опануванні конкретної іноземної мови, зокрема, англійської.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андріянова Г. І., Крутін О. З., Скора Н. А., Шульга І. М. Концепція змішаного навчання (blended learning). Впровадження моделі змішаного навчання для вивчення англійської мови. *Collection of scientific papers "SCIENTIA"*. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8262/8234>
2. Арестов А. В. Особливості застосування технології віртуальної реальності у навчальному процесі. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27306/1/Arestov_magistr.pdf
3. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І. Ю., Комар О. С. Досвід використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 73. № 5. С. 86–100.
4. Вікторова Л. В., Кочарян А. Б., Мамчур К. В., Коротун О. О. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. № 32. Т. 2. 2021. С. 166–173.
5. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%B>
6. Климнюк В. Є. Віртуальна реальність в освітньому процесі. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2018. № 2 (56). С. 207–212.
7. Корнюш Г. В. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. URL: https://periodicals.karazin.ua/language_teaching/article/view/15689/14567
8. Системи штучного інтелекту в плануванні, моделюванні та управлінні : підручник для студ. вищих навч. закл. / За ред. Л. С. Ямпольського, Б. П. Ткача, О. І. Лісовиченко. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 544 с.
9. Порохова О. Є. Сутність і проблематика штучного інтелекту. Одеса, 2019. 30 с.
10. Фірсова Л. Що таке едьютейнмент і чому не варто боятися «ігрових» дітей. URL: <https://osvitoria.media/experience/navchannya-rozvrogoyu-metodom-edutainment/>
11. Фісунова Л. Edutainment як принцип навчання. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/edutainment/>
12. Christensen M. Horn H. Staker is K-12 Blended Learning Disruptive? An introduction of the theory of hybrids. San Francisco CA, USA : Clayton Christensen Institute, 2013. URL: <https://www.christenseninstitute.org/publications/hybrids/>

REFERENCES:

1. Andriianova, H. I., Krutin, O. Z., Skora, N. A. & Shulga, I. M. Kontsepsiia zmishanoho navchannia (blended learning). Vprovadzhennia modeli zmishanoho navchannia dlia vyvchennia anhliiskoi movy [The concept of blended learning. Introduction of a blended learning model for learning English]. *Collection of scientific papers "SCIENTIA"*. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8262/8234> [in Ukrainian]
2. Arestov, A. V. Osoblyvosti zastosuvannia tekhnolohii virtualnoi realnosti u navchalnomu protsesi – [Features of the application of virtual reality technology in the educational process]. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27306/1/Arestov_magistr.pdf [in Ukrainian]
3. Bezliudnyi, O. I., Bezliudna, V. V., Shcherban, I. Yu. & Komar, O. S. (2019). Dosvid vykorystannia zmishanoho navchannia na zaniattiakh z anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi pedahohichnoi osvity – [Experience of using blended learning in English classes in institutions of higher pedagogical education]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. T. 73. № 5. 86–100. [in Ukrainian]
4. Viktorova, L. V., Kocharian, A. B., Mamchur, K. V. & Korotun, O. O. (2021). Zastosuvannia shtuchnoho intelektu ta chat-botiv pid chas vyvchennia inozemnoi movy – [Use of artificial intelligence and chatbots when learning a foreign language]. *Innovatsiina pedahohika*. № 32. T. 2. 166–173. [in Ukrainian]
5. Derzhavna natsionalna prohrama "Osvita" ("Ukraina XXI stolittia") – State National Program "Education" ("Ukraine of the XXI century") / Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 lystopada 1993 r. № 896. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%B> [in Ukrainian]
6. Klymniuk, V. Ye. (2018). Virtualna realnist v osvitnomu protsesi – [Virtual reality in the educational process]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho universytetu Povitrianykh Syl*. № 2 (56). 207–212. [in Ukrainian]
7. Korniiush, H. V. Formuvannia miakyykh navychok u studentiv zakladiv vyshchoi osvity v konteksti navchannia inozemnykh mov – [Development of soft skills in students of higher education institutions in the context of learning foreign languages]. URL: https://periodicals.karazin.ua/language_teaching [in Ukrainian]
8. Systemy shtuchnoho intelektu v planuvanni, modeliuvanni ta upravlinni – [Artificial intelligence systems in planning, modeling and management] : pidruchnyk dlia stud. vyshch. navch. zakl. / Za red. L. S. Yampolskoho, B. P. Tkacha, O. I. Lisovychenko. K. : DP "Vyd. dim «Personal»", 2011. [in Ukrainian]
9. Porokhova, O. Ye. (2019). Sutnist i problematyka shtuchnoho intelektu – [The essence and problems of artificial intelligence]. Odesa. [in Ukrainian]
10. Firsova, L. (2018). Shcho take ediuteinment i chomu ne varto boiatysia "ihrovyykh" ditei – [What is editing and why you should not be afraid of "play" children]. URL: <https://osvitoria.media/experience/navchannya-rozvagoyu-metodomeditainment/> [in Ukrainian]
11. Fisunova, L. (2017). Edutainment yak pryntsyp navchannia – [Edutainment as a principle of learning]. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/edutainment/> [in Ukrainian]
12. Christensen, M. Horn, H. Staker, Is K-12 Blended Learning Disruptive? An introduction of the theory of hybrids. San Francisco CA, USA : Clayton Christensen Institute, 2013. URL: <https://www.christenseninstitute.org/publications/hybrids/> [in English]